

การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ คำนวน และคำค้ำของคำในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์

(The Change in the Meaning of Thai Words and Idioms
and in Word Order during the Ratanakosin Period)

โดย

นางสาววิลยา วิมุกตะลพ อ.บ. (เกียรตินิยม)

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิทยานิพนธ์นี้

เป็นส่วนประกอบการศึกษาตามระเบียบปริญญาโทมหัตถ์

ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนกวิชาภาษาไทย

พ.ศ. 2513

I171141 48

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
ประกอบการศึกษาตามระเบียบปริญญามหาบัณฑิต

11 ต.ค. ๒๕๖๓

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

..... กรรมการ

..... กรรมการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

.....
อาจารย์ผอ.ควบคุมงานวิจัย

.....
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิจินต์ ภาณุพงศ์

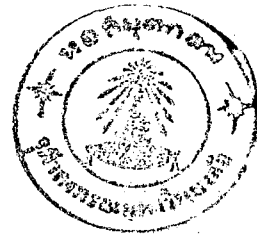
วันที่ ..๒๕.. เดือน ...พฤษภาคม..... พ.ศ. ๒๕๖๓.....

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ ส่วนวน และลำดับของคำ ในภาษา
ไทยสมัยรัตนโกสินทร์

ชื่อ : นางสาววัฒนา วิมุกตะลพ

แผนกวิชา : ภาษาไทย

ปีการศึกษา : 2512

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ โดยแบ่งสมัยรัตนโกสินทร์ออกเป็น 2 ระยะเวลา คือ สมัยก่อน นับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 6 และสมัยปัจจุบัน นับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 7 ลงมาถึงปัจจุบัน ผลของการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ภาษา 2 ระยะนี้ มีการเปลี่ยนแปลงไป 3 ประการ คือ ประการแรกได้แก่ความหมายของคำ คำบางคำมีรูปเหมือนกันทั้งในภาษาสมัยก่อนและสมัยปัจจุบัน แต่ใช้ในความหมายทั้งที่เหมือนและแตกต่างกัน คำบางคำใช้ในความหมายเหมือนกันทั้งในภาษาสมัยก่อนและสมัยปัจจุบัน แต่มีรูปต่างกัน คำบางคำมีใช้ในภาษาสมัยก่อนแต่ปัจจุบันไม่มีใช้ในภาษาที่เป็นธรรมชาติสามัญ หรือมีใช้เฉพาะในภาษาถิ่น โดยมีความหมายคล้ายกันหรือเหมือนกันกับที่ใช้ในสมัยก่อน นอกจากนั้น การใช้คำบางคำในหมวดคำบุพบท และลักษณนามในภาษาสมัยก่อน ยังแตกต่างกับสมัยปัจจุบันด้วย ประการที่สองได้แก่ส่วนวนที่ใช้ในสมัยก่อน จะเห็นได้ว่า บางส่วนวนยังคงมีใช้อยู่ในปัจจุบัน แต่มีบางส่วนเปลี่ยนแปลงไปในคานถอยคำหรือความหมาย บางส่วนวนไม่มีที่ใช้เลยในสมัยปัจจุบัน ประการที่สามได้แก่ลำดับของคำที่แตกต่างกันในภาษา 2 ระยะนั้น ซึ่งมีส่วนทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยอย่างชัดเจน

การเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ ตอนที่หนึ่งมี 1 บท คือบทนำ กล่าวถึงความเป็นมาของปัญหา ความมุ่งหมายของการวิจัยและขอบเขตของการวิจัย รวมทั้งบัญชีอักษรย่อรายชื่อหนังสือที่ใช้เป็นแหล่งของข้อมูล ตอนที่สอง บทที่ 2 ถึงบทที่ 7 ว่าด้วยเรื่องคำ กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของคำทั้งคานความหมาย รูปคำ และวิธีใช้ ตอนที่สาม

บทที่ ๘ ว่าด้วยเรื่องสำนวน กล่าวถึงสำนวนทั้งที่เป็นสำนวนความเปรียบและไม่ได้เป็น
สำนวนความเปรียบซึ่งเปลี่ยนแปลงไป ตอนที่สี่ บทที่ ๑ ว่าด้วยเรื่องลำดับของคำ กล่าว
ถึงการเปลี่ยนแปลงลำดับของคำต่าง ๆ ซึ่งปรากฏในประโยค ตอนที่ห้า เป็นบทสรุปผล
การวิจัย และเสนอข้อเสนอนะให้ผู้ที่สนใจศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของคำและสำนวนที่
ปรากฏในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THESIS TITLE : The Change in the Meaning of Thai Words
and Idioms and in Word Order during the
Ratanakosin Period

NAME : Miss Valaya Vimuktalaba

DEPARTMENT : Thai Language

ACADEMIC YEAR : 1969

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to study the linguistic changes that have taken place during the Ratanakosin period: this period comprises two parts, namely, the early period, from the reign of King Rama I to the reign of King Rama VI, and the modern period, from the reign of King Rama VII to the present. The study reveals three main aspects of linguistic change. First, the change in the meaning of words. Some words which appear both in the early period and in the modern period are identical in form but different in meaning; and some words have the same meaning but are different in form. Some words used in the early period are either no longer used in ordinary modern language, or are used merely in some provincial dialects. When such words are in use in provincial dialects, their meaning usually either remains the same as in the early period, or differs only slightly. Furthermore, some prepositions and some classifiers which appear both in the early period and in the modern period

have changed their usage. Second, the change in idioms. It has been found that some idioms from the early period are still in use in the modern period but are different either in their constituent parts or in their meaning; others have become obsolete. Thirdly, the change in word order. This change marks clearly the linguistic difference between the early and modern periods. Finally, it is suggested that further research should be made into the history of words and idioms found in this thesis.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือ การแนะนำ และการดูแลเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ภาณุพงศ์ ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และควบคุมงานวิจัยตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งงานได้สำเร็จลงโดยสมบูรณ์ นอกจากนี้ ศาสตราจารย์ หม่อมหลวงจิรายุ นพวงศ์ และ ศาสตราจารย์ อดวย วุฑฒิตย ยังได้กรุณาให้ความเห็นและตรวจแก้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วย ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณอาจารย์ทั้งสามท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

อนึ่ง วิทยานิพนธ์นี้ยังได้รับความกรุณาจากอาจารย์เกษม บุญศรี ผู้ให้ความรู้เรื่องความหมายของคำและสำนวนที่พู่อยู่ในหมวกกรุ่นเก่าของสมัยปัจจุบันเพื่อประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์ อาจารย์อัมพร ทีชะระ ผู้ให้ความช่วยเหลือในการค้นหาหนังสือที่ใช่เป็นแหล่งของข้อมูล และอาจารย์หม่อมหลวงจอย นันทวิชรินทร์ ผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำบรรณานุกรม ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณานี้ นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณเพื่อนทุกคน ผู้ให้ความรู้เรื่องภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ แก่ผู้เขียน

ผู้เขียนขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้กรุณาให้เงินทุนอุดหนุนการวิจัย แก่ผู้เขียนเป็นเวลาติดต่อกัน 24 เดือน ทำให้การวิจัยนี้สำเร็จลงด้วยดี.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ ก

กิตติกรรมประกาศ ก

ตอนที่หนึ่ง

บทที่

1. บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหาและความมุ่งหมายของการวิจัย	1
ขอบเขตของปัญหา	1
ขอบเขตของการวิจัย	1
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้	2
วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย	2
บัญชีชื่อกรรณรายชื่อหนังสือที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูล	3

ตอนที่สอง คำ

บทที่

2. คำคำเดียวกัน	7
3. คำที่ไม่ใช่คำคำเดียวกัน	36
4. คำที่มีใช้ในภาษาสมัยก่อนและอาจมีใช้หรือไม่มีใช้ในภาษาสมัยปัจจุบัน	51
5. การใช้คำแต่ละคำในหมวดคำบางหมวด	103
6. ความเปลี่ยนแปลงบางประการในรูปคำ	132
7. คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ	157

ตอนที่สาม ส่วนวน

บทที่

8. ส่วนวนที่มีใช้ในภาษาสมัยก่อน 191

 ส่วนวนที่ยังคงมีอยู่ในปัจจุบันแต่มีบางส่วนเปลี่ยนแปลงไป 192

 ส่วนวนซึ่งมีใช้เฉพาะสมัยก่อน 205

 ส่วนวนความเปรียบ 209

ตอนที่สี่ ลำดับของคำ

บทที่

9. ลำดับของคำในประโยค 220

 ลำดับของคำกริยาที่เป็นส่วนประกอบของคำกริยาผสม และลำดับ-
 ของคำกริยากับคำหน้ากริยาหรือคำหลังกริยา 220

 ตำแหน่งของคำว่า จึง, ควร, และ จึง ที่ปรากฏในประโยค 226

 ตำแหน่งของคำว่า ไม่ได้ ที่บอกความปฏิเสธในประโยคปฏิเสธ 231

ตอนที่ห้า

บทที่

10. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ 233

 สารบัญชาคำ 236

 บรรณานุกรม 257

